
ন-বোরাৰী ।

ন-বোৰাৰী ।

(সমাজিক নাটক)

৩ পদ্মনাথ শৰ্মাৰ ৰচিত ।

উলিয়াওটা

শ্রীদেবেন্দ্রনাথ বৰুৱা,

যোৰহাট ।

এজেন্ট

“মেঘনাদ ষ্ট’ৰ এণ্ড জেনেৰেল এজেন্সি”

যোৰহাট ।

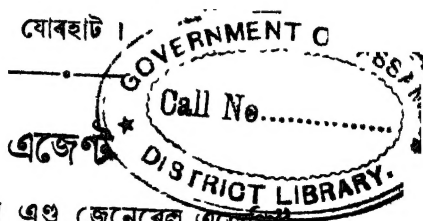
—0—

যোৰহাটৰ দৰ্পণ প্রেছত,

শ্রীটুনিবাস শৰ্মা দ্বাৰা ছপা হ’ল

—(1)—

বেচ ১৫/- ছম্ব অনা মাথোন ।

আপোনালৈ !

মোৰ মৰমৰ বন্ধু ৬ পদ্মনাথ শৰ্ম্মাই তেওঁৰ নিচেই কোমল বয়সত সাহিত্য কাননৰ দাঁতিত যি কিপাতি আধা ফুলা, আধা কলিওয়া, ফুল পেলাই থৈ গৈছে, ন-বোৱাবী তাৰে এপাহি মাখোন। লেখকে পোন্ধৰ বছৰ বয়সতে প্ৰতিভাৰ চিনাকি দেখুৱাই আৰু মাতৃভাষাক যে অতি আদৰ কৰিছিল তাৰ চিন স্বৰূপ বহুত ভাল ভাল কবিতা আৰু ৰচনা, ও কেবাখনিও সামাজিক ও নৈতিক উপন্যাস শাসম্পৰ্ণ অবস্থাত এৰি সকলোকে কন্দুয়াই মাতৃভাষাৰ উন্নতিৰ আশা বুকত লৈ হৃজগতৰ পৰা বিদায় ললে। বন্ধুৰ ছেনেহৰ স্মৃতি স্বৰূপ এই ক্ষুদ্ৰ ন টক খনি পোহৰলৈ আনিলো। লেখকে ন-বোৱাবীক সৰ্বাগ্ৰ স্তুন্দৰ কৰিবলৈ কিমান কৃতকাৰ্য্য হৈছে তাক আমি পাঠকৰ হাতত থ'লো।

সবশেষত মোৰ বন্ধু শ্ৰীযুত তীৰ্থনাথ ফুকনে কষ্ট স্বাকৰ কৰি এই বিতাপ খনি বিচাৰি মোৰ হাতত দিয়া বাবে তেওঁ নথৈ শলাগ ল'লো। তাৰ পাচত যথা সময়ত শ্ৰীযুত দুৰ্গেশ্বৰ শৰ্ম্মা বি, এ ডাক্তৰীয়াই আৰ্হি কাকত চাই দিয়া বাবে এই খিনিতে তেঁওৰ শলাগ দ'বো।

ভাৰবীয়া সকল ।

পুৰুষ ।

শম্ভুনাথ বৰুৱা ... .. ন-বোৱাৰীৰ শত্ৰু ।
পিতাম্বৰ শৰ্ম্মা ... .. লাবণ্যৰ বাপেক ।
চন্দ্ৰকমল বৰুৱা ... .. লাবণ্যৰ গিৰিয়েক ।

তিকা ।

লাবণ্য লতা ... .. ন-বোৱাৰী ।
স্বৰ্ণ প্ৰভা ... .. লাবণ্যৰ ননন্দ ।
সুভদ্ৰা ... .. লাবণ্যৰ শাল ।
প্ৰেমলতা ... .. লাবণ্যৰ মাক ।

উপকৰা ।

গোজৰ ... .. শম্ভুৰ লগুৱা ।
মানিকী ... .. ঘৰৰ লিগিৰী ।
টেপৰী ... .. পিতাম্বৰৰ গাঁওৰ বুঢ়ী ।

কচুখাতী, ফেদেলী আৰু ককিলী ন-ছোৱালী চাবলৈ
অহা তিৰোতা—

ফেপেন্দা, হাবি, আৰু ভকতৰাম শম্ভুৰ গুৰিত পাঁজি
চোৱাবলৈ অহা মানুহ ।

PLEASE HANDLE THE BOOK CAREFULLY

ন-বোৰাৰী ।

—*— DISTRICT LIBRARY
(HEM BARUA COLLECTION)

প্রথম অঙ্ক TELPUR.

প্রথম গর্ভঙ্ক ।

—:():—

শঙ্কনাথৰ ত নলি চৰা ।

(সুভদ্রা, লাবণ্য, স্বৰ্ণ, কটুখাতী ফেদেলী আৰু ককিলী)

সুভদ্রা—(অকলৈ তামোল বটা আগতলৈ) এস
মোৰ পোৰ বোৰাৰী হব, মোক চুলিত ধৰি বাটত
গব । এই বুলি আবেলি চকুৰ পৰা আজৰি হঠ,
বোলোঁ তামোল এখন খাওঁ । ইপিনে তামোল খু-
ৱাই থৈছে— বটাটিত নাই যি নাই পাণ ঠাৰি এডা-
লিও দেখিবলৈ নাই । এতিয়া আকৌ, ক'ত আছে
তামোল ক'ত আছে পাণ, ক'ত চূণ, ধপাত ক'ত
কিম্বন তইনাৎ কৰি বুধিল । খাওক অক; আজি-
ভাতৰ মাপেই যাওঁ । উস্ ব'ম ! ব'গৰ এটা নেমা-
ৰি নেৱাৰো; তেহে বাদ বুঢ়াৰোৰে ৰাতিলৈ ভাতৰ

ঠালি চক ডাঙ্গিব পাৰোঁ, তেহে যদি ৰান্ধি বাঢ়ি টুটলি
তামুলিকৈ খুৱাব পাৰোঁ । বুঢ়ি বান্ধীৰ জানো এই
ডগ্নত দখন হাতৰ আজৰি হব । আমাৰ কোন আছে ;
কোনে আমালৈ কাণ কৰে ।

লক্ষ্মী—(ভিতৰত আহি) ধৰক আই ! এইযা
মা অগ্নিৱেই তামোল কাটি আপোনাৰ ভিতৰত
পেলাইল ।

স্বভদ্ৰা—উ-আই ! শাকৰ নান খন ধৰিছে চোৱা !
নে নে তোৰ তামোল লৈ যা, কাক খুৱাবলৈ কাটিছ,
খৱা ন । আজ এইনামে সন্তোষ ।

(লাভ্যৰ তামোলথৈ প্ৰস্থান ।)

স্বভদ্ৰা—হেৰ আহ-অ ! শুন, তামোল পাণ এটি
দিব লৈ আহা ।

(কচুৱাতীৰ প্ৰবেশ ।)

কচু—আইৱে নো কিকৰা হৈছে ।

স্বভদ্ৰা—বোলো আমাৰ নে, আমাৰ কথা শুধি-
ছানে ?

স্বভদ্ৰা—এঃ কি শোধ । বাক বঁহা ।

কচু—ভলে দিন আপোনালোকৰ কালে ভূমুকি
মাৰিব পৰা নই । আজিহে কোনোমতে মুৰ পোলো-
কা দিছো ।

(হাতত তামোল পাণ এটালৈ—স্বৰ্ণৰ প্ৰবেশ)

স্বৰ্ণ—বোঁ-ধৰা যদি ধৰা এইয়া ।

সুভদ্রা—অ' কটাৰিখন বিচাৰি আনগৈ চোন ।

স্বৰ্ণ—কোনে ক'ত থয় ক'ত কিমান বিচাৰিমগৈ ।

সুভদ্রা—যা পাবি; আমাৰ বড় যৈগীৰ ফালে থাকিব পায় ।

কচু—আই সেইয়া দেখোন কটা তামোল আগতে আছে, কটাৰিনো কৈলৈ ?

সুভ—মানুহে মানুহে খায়; বোরাৰীহে মান ধৰিলে খতম পৰিল । ময় তামোল দেখা নাই দেখি তামোল দেখুৱালে; “হাততলৈ আহি, আই তামোল এইয়া” । কচোন ক'তহতৰ বোরাৰীয়েৰহঁতে তেনে সাহ পায়নে ?

কচু—হওতে নেপায়তো; মানুহস্বতক তেনেকৈ দিব । পাচে বোপালৈ ছোৱালী অনা কিমান দিন হলনো ?

সুভ—কি হব গোট কাঠ; বোধ কৰো মাৰুৰ ঘৰত চুঙ্গাৰ ফোপত হাত সুমাই আছিল হবলা । একো নেজানে—দিয়ন-থওয়ন, দয় দস্তৰ তেনেই চহা; আজি মাহ দিনেও গঢ় গতি সলাব পৰা নাই ।

(স্বৰ্ণৰ প্ৰবেশ) বোঁ কটাৰি ধৰা, মোক আক এই বাৰৰ পৰা নেপাচিবা । বোরাৰী আনি চাঙ্গতুলিবৰ মন হৈছে তুলি থাকা । স্বৰ্ণক জানো বেটী পাইছা ।

কচু—আইদেউ তেনেকৈ কিয় কয় ।

স্বৰ্ণ—খোৱা খোৱা তোমাৰ কথা মুখৰ বাজ ন-
কৰিবা ।

(ফেদেলী আৰু ককিলীৰ প্ৰবেশ)

ককিলী—উ-আই ! কচুখাতী বাইৱে বা কৰিছেহি
কি ?

কচু—তহতনো আছি ক'লৈ ?

ফেদেলী—কচুখাতীৰ মুখ খনি চাও বুলি ।

কচু—ন'ছোৱালী নেচাই তেন্তে মোকে চা । আই
বোৱাৰীনো কেনে পাইছে ?

সুভদ্ৰা—কেনে পাবা—যেনে পাব লাগে তেনে ।

ফেদেলী—নৌ চাৰিদিন হওতেই কেনেনো পাব ।

স্বৰ্ণ—পালা হেতেন যদি তেহে ।

কচু—লগতনো বস্ত্ৰ বাঢ়নৌ কিমান আনিছে ?

সুভদ্ৰা—সেইবোৰ কথা কি'শোধ; কি-তো আ-
নিছে কিহৰ কথা ক'ম ! আমিনো কি পৰলৈ আশা
কৰা মানুহ ঘৰ ।

ককিলী—আপুনি নিজে লকত । কিয় লাগে প-
ৰৰ ভকত ।

ফেদেলী—তেও বুলি আমাৰ আগত জানো কব
নেপায় । আমি কিবা জানো চুৰ কৰিমহি ।

সুভদ্রা—থ' থ' আইহে—সেইবোৰ লাজ বিজৰ কথা—
আমাৰ সমন্ধি হলে নাক কটা । লৰাই পিক পে-
লাবলৈ বান এটিও নাই । অশুচি হলে শুবলৈ বে-
লেগ পাটি এটিও লগত নাই ! লোটা চৰিয়া গোটা
দিয়েক, কাঁঠি বাতি দোজোৰ মান, তাঁতশাল, আৰ্চি,
ফনি আৰু কিয়াকিবি লাংখা লিংখি ঢুডাল মানে সৈতে
কাপোৰ কানিৰ সজটো আনিছে ইংলা । আমিনো
তালৈ কি মন কৰিছো ।

ককিলী—ভাল দিছে, আকনো জীৱৰীৰ লগত কি
দিব ।

কচু—আইহে থৈ-দে থৈ-দে বৰকৈ নকনি ।
আনৰ হোৱা হলে দুসাজ দুসাজ দিলে হেতেন । আগলৈ
নাই পাচলৈ নাই মাগোন এজনী ছোৱালী তইৰ ল-
গতে যদি এই, ফুকনৰ ঘৰে কৰিব কি ? একে বা-
ৰেই পাঁচ জনী ।

ফেদেলী—আই ! ন'ছোৱালী চাবলৈ গলো হেতেন ?

সুভদ্রা—কিনো ন'ছোৱালী চাবি । মানুহ নহয়
ভূত ! যা বাক ভিতৰ সোমায় যা ইঁক ।

কচুখাতী—(উঠি) আই ককিলী তয়ো আই ।

(তিনিয়ো প্ৰস্থান)

সুতদ্রা—স্বৰ্ণ ! স্বৰ্ণ ! ! যা-ছোন-যা, সেইপাতে নো
সিহতৰ আগত কি কয় আলেজে আলেজে শুনগৈ ।
ময় এখন্তক কাতিহৈ লওগৈ ।

(ফুচ ফুচাই)

দুইবো প্রস্থান ।

দ্বিতীয় গৰ্ভাঙ্ক

তিতবৰ বুঢ়ী ।

(কচুখাতী ফেদেলী, ককিলী আৰু লাবণ্যলতা)

ককিলী ততক অগা দেখি চান্দগই দাবল ওৰণি টানে ।

ককিলী—বৌ দেউ । আশিনো ক'ৰ পৰ মানুহ ।

আমাৰ আগত কি ওৰণি টানিছে ।

কচু—এৰা, সদা আমি অহিগৈ থকা মানুহ
এই ন ঘৰেসৈতে ভেদ-পৰ নাই । দাঁতত ভাত এটা
লাগিলেও গম পাওঁ । এনে স্থলত আপুনি আমাতে
অ'ৰবেৰ কৰে ।

ফেদেলী—আইৰে-আই, তইতো ভাল আই ; লোকে
ভালৰ জীৱৰী, ভালৰ বোৱাৰী, কিবা তোৰ-মোৰ দ-
বেনে ? মতা থকাদৰে থাকিব, মতা ফুৰাদৰে ফুৰিব ।
তইত আপোন হব নোৱাৰিছ ; সেইবুলি লোকে আ-
দৰ্শ কায়দা এৰিবনে ?

কচু—এৰা হওতে কেদেলি ! তয়ো ভাল কথা কলি । ন'মানুহ তাতে আমাক আগে পাচে দেখা নাই নহয় !

ফেদেলী—এৰা, লাজ কৰিবৰ কথাই । কিন্তু কানিত বাজে পশুলৈ আমাৰ আগত নাঙঠ হই গা ধুব ।

কচু—আইদেউ ! আপোনাক বো দেউ মূবুলি আইদেউহে বুলিম ইক ।

ফেদেলী—নহয়নো কি আকৌ ! স্বৰ্ণভকৈ তিনি জোখ সৰু তেনে স্থলত কি বো বুলিবা । আমাৰ ছোৱালীয়ে এনে কানত শুহৰী খাতক চাৰি কান্দি ভাত খায় ।

লাবন্ত—তোমালোকৰ যেনে মন যায় বোলা । ময় খুতিৰে আছো, সেই ধাৰি কেখন পাৰি বহিলা হেতেন যদি ।

ককিলী—এনে সাদৰী ছোৱালী এই ঘৰলৈ ভাগ্যৰ বলত পাইছে । বহ বাইহঁত ! ময় ধাৰি দিছো ; স্বৰ্ণ আইদেউৰ মুখে এনে কোমল মাত শুনিছো বুলি কবই নোৱাৰো ।

লাবন্ত—সেই বিলাক কথা থোৱা ; তোমালোকক চিনিব পৰা নাই যেনো ক'ত ?

ফেদেলী—কেনেকৈ চিনিবা মোৰ লাহৰি ! তো-
মাক আনিবৰ দিনখৰি আমি আহিবলৈ আজৰি পোৱা
নাই । ঘৰত আসোৱাঁহ হালোৱা পথকৰা মানুহ না-
নান বন-বাৰিত ফুৰি ফুৰোতেই যায় । হওতে ঘৰো
ইয়াৰ পৰা দূৰণীত নহয়, জানো এমাইল হয়নে নহয় ?
ককিলীৰ ঘৰ সোৱা, তাই তিনিও তিলিকিতে আহিব
পাৰে । কচুখাতী আকৌ খাতোৱাল চুকৰ গাওঁবুঢ়া
ৱনী, নিধি গাঁওবুঢ়াৰ ঘৰশুৱা ।

লাবন্ত—ভাল বাৰু ; বাই, তোমাৰ কোন কোন
আছে ?

ফেদেলী—মাউৰা পোনা দুটা ; সিহতকে বুকত
বান্ধি থাকো । তাৰে যেনিবা বৰটোলৈ যোৱা বাৰতে
ছোৱালী এটা চপাইছো ।

লাবন্ত—সকটিলৈ আনিবৰ নোঁ হবলা ?

ফেদেলী—এ-নোঁ অচোন সি এখনীয়া কাচুতি স-
লাইছেহে ।

লাবন্ত—বোৱাৰীয়াক মাজে মাজে পথিয়াবানে ?

ফেদেলী—কম লাগিছেনে আহিগৈ থকা মানুহ ।

লাবন্ত—বাই তোমাৰ কোন আছে ?

কচু—মোৰ কপালে, লৰা ছোৱালীৰ মুখ ইজন্মত
ৰেদেখিলো । নিঠকৰা মতা-তিৰোতা এহাল মাথোন ।

ককিলী—বোঁদেউ ! এতিয়াও ধুতি ভগা নাইনো
কিয় ?

লাবলু—ভাত খোৱা নাই অচোন ।

ফেদেলী—আইৱাই দেহি এতিয়াও নাই খোৱা
আমাৰ হলে জিনো গ'ল ।

ককিলী—জা-জলপাণ আকা ?

লাবলু—নাই একেবাৰেই ভাত খাম ।

ফেদেলী—আইঐ—মুখ শুকাই টেমিৰ মূৰ যেন
হ'ল, কাৰ পোৱালীৰ মোল, কোনে বুজে দেহি !
ইয়াত কিবা আছেনে—ভোক বুজি-খুৱাবলৈ মন বুজি
দিবলৈ ?

লাবলু—নহয় ; খাবৰ হে সময় হোৱা নাই ।

কচুখাতী—শাহু থকা বোৱাৰী—শাহুৱে নুমুকলি-
য়ালে কেনেকৈ মুখ মুকলি হয় ?

লাবলু—মোৰ এতিয়া সহজ হৈছে । হওতে
এইটো কৰা ভাল ।

ককিলী—আই-ঐ পেটৰ ভোক পেটতে মৰিল ।
শুইবি খটা কালত দেহৰ এমোত যায় ।

কচুখাতী—আই দেউ ! মাত কথাৰ কিমান দুখ
যাও হক বল ; দিনৰ দিনতো তহঁতৰ কথা
চোবালেও ভোক নুগুছে ।

লাবলু—দুঃখ কৰ্ম একো নাই । বাই ৰবা তামোল
এডোখৰ খোৱা ।

(বটা আনিবলৈ প্ৰস্থান)

ককিলী—বাইহত কি কৈছা ; ভাতৰ দুঃখ মাতৰ
 দুঃখ আক বনৰো দুঃখ । গধূলি পুৱা হৰহামিছ মই
 দেখিছো নহয় । শাহুযেকে আক স্বৰ্ণই বৰ হেচ্টেপ্
 কৰে । কিন্তু কপাল ভাল—তয় বুলিব নজনা ছোৱালী
 পাইছে । ঘৰ খনৰ বনো এওৰ মুৰতে—ভাৰন্তৰ
 গালিও এওৰ মুৰতে । ভাল মানুহৰ—তাতে বামুণৰ
 দেখি তিষ্ঠিছে । আমি হোৱা হলে আইৰ ঘৰত জায়া
 বাঁৰী ভাত চোবালো হেতেন ।

কচু—বোপাই কান সাৰ নকৰে হবলা ?

ককিলী—বোপাই ভু পালেহে—তাতে আকো লাজত
 মুৰ ডিগে ।

[লাবন্তৰ প্ৰবেশ ।]

লাবন্ত—বাইহত তামোল ধৰা ।

(তিনিকো তামোল দিয়ে)

কচু—আমি এতিয়া উঠোহে !

লাবন্ত—ভাল যোৱা হক ।

[প্ৰস্থান]

২য় অঙ্ক ।

প্ৰথম গৰ্ভাঙ্ক ।

ঢেকি—শাল ।

(লাবন্ত, স্বৰ্ণ, মানিকী আৰু স্তম্ভদ্বা)

লাবন্ত—(অকলে, ধান এপাটি হেপোৰ টেপোৰ কৰি ধৰি)

কাকনো পাও, কাৰে সৈতে চোতাললৈ নিও ।

(স্বৰ্ণক অহা দেখি) আই দেউ ! ধৰক চোন চোতাললৈ নিও ।

স্বৰ্ণ—বৰ বাপেকৰ ঘৰৰ নিকিনা বান্দী পালে ঔ ।
নেদেখিছা ভেমৰ জনী—গোটেই পানীকেচুৱা স্কুমল
শৰাল—অকলৈ নিবই নোৱাৰে । একাহি একাহি
ভাতনো কাৰ পেটলৈ খায়—ধান পাচিকে যে ডাঙ্গিব
নোৱাৰা । আচল কথা কেনেবাকৈ ফুল সৰিব ।
নসৰে, নসৰে নিয়া । ময় উঘাটো নিবলৈ আহিছো ।

লাবন্ত—বলে নোৱাৰো গতিকৈ মাতিছো । বেজাৰ
কৰিছে কৈলে ? (খৰাহিৰে এখৰাহি এখৰাহি কৈ
নিয়)

স্বৰ্ণ—ঔ বোঁ ! তোৰ বোৱাৰীৰ কথা শুনি চোন,
ভোৰ-ভোৰাই, গোৰ-গোৰাই মোক বড় খিনি বুলিছে ।
বোঁ-ঔ, ময় হেনো শাকিনী, ছতাসিনী, বহি বহি,

খাবলৈ মেম চাহেবনী হৈছে । ঔ-আ-ই, এনে খন
মুখ—সাত কুৰা অগ্নি দিলেও নোপোৰে-ঔ । আহ-
চোন বোঁ, আহ-ঐ, মোৰ শপত শূনি যাহি চোন ।

লাবণ্য—দুটি ভৰিত ধৰিছো ; আই দেউ মনে মনে
যাওক ময় একো বেয়া কথা কোৱা নাই ।

[মানিকীৰ প্ৰবেশ ।]

স্বৰ্ণ—(মাক অহাৰ গম পায়) কিয় মনে মনে
থাকিব লাগে হ'য় ? কিয় মনে মনে থাকিব লাগে ?
মোৰ জাত, মোৰ কঠীয়া, বেয়া ? মোৰ দেউতা
ভুখীয়া নিচলা পাজি চায় ভাত খায় ? তোৰ বাপেৰ
মৌজাদাৰ—ধাৰত টিকা টেক্টেকীয়া, ? আই দন্দুৰী
তেওৰ দৰে ময়ো ? তোৰ মাৰ ভাল, তয়ো ভাল—
ভাল ভালৰ ভাওৱে নেথাক কিয় ? মোৰ সাত
পুৰুষৰ ঘালি বাচি থাকিব, আই-বোপাইৰ মূৰত
থপিয়াই থপিয়াই ভৰণ দিব ? ময় হলে মনে মনে
থাকিব লাগে ? নেদেখিছা ; এনে বজাৰ জিয়ৰী
ৰজালৈ পৰিছে—ৰাজ মাও ৰাজ পটেশ্বৰী হৈছে ?
মুগত যিহকে আহে তাকে বুলিব ; তুমি হলে মনে
মনে থাকা ? উ-উ ভাল ন'গৈ গৰগাঁওত জগৰ
লগালো ; উস্ বোঁ তেহেলৈ ঘোৱা বুলিলো ।

লাবণ্য—মানিকি ! ধৰ চোন তয়ে ময়ে নিও ।

স্বৰ্ণ—(চকুৰ টেপ্ দি) কেই জনী মান বা
লগত বেটী আনিছে ।

মানিকী—বো । মোৰ আঙ্গুলিটো, কাটিলে
নেৰাৰো ।

সুভদ্রা—(ভিতৰৰ পৰা) স্বৰ্ণ । স্বৰ্ণ । বিজ্ঞ ।

(প্র ১৫)

স্মরণ—কি হবটো আছে, হোব নোব বাব গিতাপ
 চা। বন কাগজে সাত ডনা মান নিগিধা আন
 বাববেল ধাপে। মোক বন পটি বাববেল অতিচিন
 নন আকৌ নেববব ব.নো। গোতেক বন
 দ্দান ন ডান্দব বাহ ০ চি

সুভক্ত। সে বা মোর সন্ত নি বনী নো
 ওললিত্ত ৩।। মেব মোর গান পি নো
 তব হোন ৭ অমি দেব মগুহ বে ভক্ত ৭।
 তম মু' খজুরই ৭ ওর দিয়া ৭ গোকনা অমতে
 এত : লগত বেটী বন্দা সন্ধ্যা মোম জেল পি
 অনা হোরা হলে তা কি জনি আমাব সন্ত নেওতা
 দিও নেবিলি হেতেন।

লাবণ্য—ও ই ময় এনে বোলা নাই ।

স্বর্ণ—নাক ও. ভাল মিঞা বথা কব পারে ।
বৌ মানিকীক শোধ চেন ।

সুভদ্রা—মই কি নতনা মনুষ্য ভনী এইৰ মুখ-ন
কৰ্ম নহয়। এই নেটি। তেনে তোতালয়ে মিছাতে
কান্দিছে গিহা ৭৭ কছে : স্বৰ্গই হোব ভাগব

ভাতগাল কাটি খাইছে, তইন্তৰ ঘৰৰ পানী খোৱা
নাদত বিহ ঢালিছে নহয় বাক ? সেই গুণে তোৰ
কণা মিচাকৈ লগাইছে ? নহয় বাক ? খেকাৰ
খাঁতি, বান্দি, গোলামৰ কথীয়া, ইমানতে ইমান
পালিহি ? গছকিব লাগেনে ?

লাবন্ত- যিহকে মন যায় তাকে কৰক ।

সুভদ্রা- আকোঁ মোৰে সৈতেও মুখ চুপতি ।

মই তেওঁ সমনীয়া তোৰ জেৰবনে কেবৰ ? মাৰে
মথোন দন কৰিবলৈ শিবাই পঠিৱালে ? কামৰ ফালে
কুটা এগছিও চিঙ্গিবৰ যোগা নহয় । ধোদৰ পচলা
মাত্ৰ বহি শুই খাবলৈ আহিছ । বন এখনলৈ পা-
ছিলে সাত খন দন কৰিবি । ডুমুনী দন কৰিবৰ
হলে ডোমৰ গাৰ্বলৈ গৈ । তাতহে তোৰ জোখাৰে
মানুহ পাসি । বাক, আজি বোপা আহক ইয়াৰ মান
পাসি । গুচ্ ডুমুনী আগৰ পৰা গুচ্ ।

লাবন্ত-(৫টি যায়)

সুভদ্রা-ব'ল আই-এইজনীৰে কিমান দন কৰিবি ।

স্বৰ্গ-মোক কেলৈ ?

সুভদ্রা-আহ জলপান দুটামান খাইহি । আজি
ভাত হওতে বেলি হব । (স্বৰ্গক হাতত ধৰিলৈ প্ৰস্থান)

মানিকী—ময়ো যাওঁ; আঙদেউৰ লগতে এটোপা
সৰকাব লাগে । বোঁদেউ বোৱাৰী ছোৱালী—নেখালেও
খাওবিব পাৰে ।

—:0:—

২য় গৰ্ভাঙ্ক ।

শোৱনী ঘৰ ।

চন্দ্ৰকমল আৰু লাবণ্য ।

লাবণ্য—(চুকত বহি মনে মনে চকুলো টুকি থাকে)

চন্দ্ৰকমল—(কাছাৰীৰ পৰা আহি, স্বগত)
কুঠৰি ! তয় অকলে অকলে আছ ? তোৰ চেউতি
তোৰ শিতলতা কলৈ পঠিৱাৰি ? তয় ভূ নেপাৰ হ'বলা
ময় একালৰ পৰা আহি তোৰ উদঙ্গ বুকু দেখিলে
কিমান শস্তাপ পাওঁ মোৰ দুখ-তাপ, কোনে শোহে,
ময়ো বা এতিয়া কাৰ মুখলৈ চাই হিয়া শীতলাও ।
আকৌনো এই তপত হিয়া তপতে তপতলৈ কেনে-
কৈ বাজ ওলাওঁ । তয় কাঠ বাঁহৰ ঘৰ এটা, মোৰ
মনৰ ভাব, মোৰ দুখ তয় কিয় পঠিৱাৰি ? আইৱে
সুবুজ্জৈ । তেঁওক লাগে মাখোন কাম ! (ঘৰি চায়)
উ ৰাম দুটা বাজিল ? এতিয়াই বনৰ পৰা হাত

একরাব পরা নাই বোধ করো ভাতো খাবলৈ পোৱা নই ! ভাত পানী খাই হওঁতে যিমান পাৰে বন নাৰি কৰি থাওক—যদিহে খাবলৈ পোৱা নাই বৰ দুঃখৰ কথা । (লাৰণ্যক দেখি) অ' মোৰ লাহৰী ; সোণ চিকুনৰ চিকুনে—প্ৰেম নৈত'ন গুণিবলৈ শিকিছে, তুমি দূৰ মাৰি লুকুৱা মই বিজাৰি উঠিগাম । বেচ্, বেচ্ মোৰ মইনানে কোন- মাহৰিনে কোন—কুক—ভা (ওচৰ চাপি) ময় কলেজত পঢ়োতে কল্পনা দাত যিটি প্ৰেমৰ পুতলা দেখিছিলো তুমিয়েই সেইটি । কি,—ইকি ! হৰত বিমাদ, জোনাকত এক্সাৰ, অমৃতত বিহু, কুসুমত কাট. সদনাশ দেগোন কান্দিছে । লাহৰী—সোণ ! চুলিবোৰ চিঙ্গিলা কেলৈ ? কি হল নোকোৱানো কিয় ? (হাতেৰে ধৰি আনি বিচনাত বহে) কি হ'ল মইনা । কিয় কান্দিছা ?

লাৰণ্য—এনেৰে ।

চন্দ্ৰ—কোৱাচোন বাক, কিনো হ'ল ?

লাৰণ্য—নাই একো হোৱা নাই ।

চন্দ্ৰ—তেনেহলে কান্দিছা কিয় ?

লাৰণ্য—স্নেহাতে ।

চন্দ্ৰ—মোৰ আগত নোকোৱা নহয়নে ?

লাৰণ্য—কিনো ক'ম ?

চন্দ্ৰ—কেলৈ কান্দিছা ।

লাবণ্য—আপুনি নো বাক কাছাৰিৰ পৰা কিয় অ-
সময়ত ওলালহি ?

চন্দ্ৰ—অহাত বেজাৰ পালানে কি ?

লাবণ্য—(ভৰি চুই) নহয়-নহয়; তেনে কথা নকৰ ।

চন্দ্ৰ—তেনেহলে কিয় শুবিলা ?

লাবণ্য—আনখন নাহে গুণে ।

চন্দ্ৰ—মুচলমানৰ আজি পৰৱৰ্ত্ত দিন কাছাৰি ছুতি হ'ল ।
বাক কান্দিছা কিয় ?

লাবণ্য—এৰা কিবা বেজাৰ লাগি ।

চন্দ্ৰ -বেজাৰ লাগিলে, তোমালোকে কান্দা বুলি
ময়ো ভূ-পাও ?

লাবণ্য—কিবা কথা মনত পৰি ।

চন্দ্ৰ—কি কথা !

লাবণ্য—নেমাতে ।

চন্দ্ৰ -তোমালোকৰ ঘৰলৈ মনত পৰি নহয়নে ?

লাবণ্য—হয় খেনিবা ।

চন্দ্ৰ—বৰ কথাটো, তাকে নোকোৱা । ভাত
খালানে ?

লাবণ্য—নোখাও ।

চন্দ্ৰ -জলপান-পাতি আকা ?

লাবণ্য—আপোনাকনো সেই বিলাক কথা কৈলৈ,
জ্বাৰি ভিৰোতা মানুহ যেতিয়া আমাৰ হাততে খোৱা
বস্তু আতাই বিলাক । খালেও খালে, নেখালেও নাই

চন্দ্ৰ—মই জানো শুধিৰ ৰেপায় ?

লাবন্য—শুধিলে ভাল কৰিলে ।

চন্দ্ৰ—সজ, সজ, আজিৰ পৰা নোশোঁধো বাক ।

লাবন্য—ময় ভিতৰলৈ যাওঁ কাম অলপমান বাকী আছে ।

চন্দ্ৰ—বাক ; যোৱা ।

[লাবন্যৰ প্ৰস্থান]

চন্দ্ৰ—(অকলে) একো খোৱানাই—তাৰ চিন মুখ খনতে ওলাই আছে । পেটৰ ভোকত মাকলৈ মনত পৰি কান্দিছিল । লাজতেহে একো ভাজি নকলে । ময় ভাল লোকৰ ছোৱালী জনীক নৰকৰ যাতনা ভোগোৱাবলৈ বিয়া কৰালো ! আইয়ে পেটৰ পোৱালী যেন দেখা উচিত । কিন্তু কি হব আমাৰ এই বুঢ়া তৰপ খকে মানে আশা কৰা মিছা । বোৱাৰী আৰু বেটীৰ বিশেষ প্ৰভেদ একো নাই । শাহা মানত বোৱাৰী লোৰে গঢ়া—বনতো ভ'গৰ নাট, আৰু পেটতো ভোকনাই—পুৱাৰ পৰা নিশালৈ লেকেৰ লেকেৰ কৰিয়েই ফুৰিব । দেউতা আৰু আইৰ বৰ্ত্তমানত ময় ভবা চিন্তা কৰা মিছা । আইৰে দন নকৰিলে দেউতাবে বেলেগ নহলে স্বপ্নতো তি-ৰোতাক লুখ দিব নোৱাৰো । অৱশ্যে মনে মনে শুহি নগই কি কৰিম । যদি আইক ভাল মুখে বু-

জনী দিও বেয়া ভাবে বুজি উঠিব । যাওঁ যি হয়
হওক—কিনো কৰো উপায় নাই ।

[প্ৰস্থান]

লাবণ্যৰ পুনঃ প্ৰবেশ ।

লাবণ্য—গ'লগৈ । তামোল আনি নেপালোহি ।
যাওক—হওতে এক ৰকম ভালেই হ'ল । আইদেউৱে
বোলে ঠেহপাতি শুইছেগৈ । ' আইৱে তেঁওৰ ঠেহ
ভাগি ভাত খুৱাবলৈ কৈছে । মাতিবলৈ যাওতে যদি
আকৌ দন পাতে তেখেতে শুনিলে হেতেন । এতিয়া
ঘৰ খনৰ ভিতৰত সজু মুখে মাৰ্তোতা এজন পাইছো
তেতিয়া সেই জনৰো কি জানি ভাল মাত নোপোৱা
হওঁ । অবশ্যে নাপাবৰ কথাই—নিজৰ যদি মাক
ভনীৱেকে সৈতে দন কৰিছো বুলি বুজে, তেন্তে
দম্ভুৰী বুলি ঘিন নকৰিব কিয়, যাওঁ, আইদেউক
মাতি, ভাত খুৱাওগৈ ।

বাক; মোকনো নেমাতে কিয় ? ময়নো ঠেহ
নেপাতো কিয় ? অ' নহয়—মাৰ নিমিত্তে মই মাতক
মাত বোলা নাই, দুঃখক দুঃখ বোলা নাই—বনভো
ভাগৰ নাই, তেখেতৰ সন্তোষৰ নিমিত্তে—ভেবেভক
ভাল পোৱাবৰ নিমিত্তে—যাওঁ মাতোঁগৈ । মোৰ
ভেবেভ আছে—তেখেতৰ সবম আছে—আক কি লাগে ।

(প্ৰস্থান)

তৃতীয় গর্ভাঙ্ক ।

স্বৰ্ণব বোহঘৰ ।

শোৱা পাৰ্টি ।

(স্বৰ্ণ শুই থাকে)

লাবন্য—আইদেউ ! ভাত খাবৰ হল, উঠক ।

স্বৰ্ণ—নেমাতে ।

লাবন্য—(ভৰিত হেচুকি) আইদেউ ! আইদেউ ।

ভাত বাঢ়িলে ; উঠক । ময় যদি কিবা দোষ কৰিলো
ক্ষমা কৰক । আইদেউ । উঠক ।

স্বৰ্ণ—ওঁ আই । মোৰ ভৰিটোত পাৰেমাণে
চিকুতিছেতি উস । উস । এই বখলা এই বখলা
হেনেই চিঞ্জি নিলে । ওঁ বো ! তোৰ বোৱাৰায়েৰে
মোৰ ভৰিটো খালে । আতৰাই নেইহাঁহ ; মানুহজনাও
খাই হে লাগে ময় মনে মনে শুই আছো তথাপি
হাঁহি ভুকুৱাইছে । মবিলেও কি জানি যমৰ দেশলৈ
এই ভণীয়ে মোক নেখেদাকৈ নেথাকে ?

লাবন্য—মাকৰ শপত আইদেউ ! এইখন আকৌ
নেপাতিব আইদেউ ! উঠক ভাত খাবলৈ বলক

স্বৰ্ণ—ওঁ বো শুন-হি-চোন মাৰৰ মূৰখাতী, বাপেৰৰ
মূৰখাতী বুলি মোক কি শাও দিছে । মোৰ হেনো
ভাতে পেট নভৰে তহতৰ মূৰকেটা খালে তাৰ পাচত
ডোক গুচিব ।

PLEASE HANDLE THE BOOK CAREFULLY

ন-বোৱাবী ।

[২১]

সুভদ্রা—(বেগেৰে সোমাই আহি) হায়েঁ, অধৰমান
সঁচ, ডোম কথোৱাৰ সঁচ তোক মান্দিবলৈ পাখিৱাঙ্ক
যেনিবা ভাল মান্দিছহি । তোৰ যদি ভাতে ভোক
লুগুচে, মাৰ বাপেৰ, যত মি অঙ্গকি-বঙ্গহি, ভাই-ভনী
আছে সকলোৰে মুৰ চোবাই আহ গৈ । মোৰ
ছোৱালাক চিকুতিবলৈ, শাও দিবলৈ কি বৰ মতা
ওলালিহি । এইৰ মুখৰ খন !, খাৰ কাঢ়িম ।

লাবন্য—(কান্দি কান্দি) আঠ ময় একো কৰা
নাই । ভাত খাবলৈ জগাইছো মাথোন ।

স্বৰ্ণ—চা চোন বোঁ ! ভৰিত এইটো চিকুতাৰ চিন
নহয় নে ? (নিজে চিকুত মাৰি)

সুভদ্রা—হায়েঁ বা, শাকিনি-কুলক্ষিণি, তয় মোৰ
ঘৰ ভাঙ্গিবলৈ আহিল এ । এনেজনী মানুহ খাটা
তেৰেকা-বান্ধসা ক'ত দেখিছা-ওঁ ক'ত শুনিছা-ওঁ উস্
উস্ । ভৰিটো তেনেই খালে । এবকতা বখলিয়াই
পেললে ।

লাবন্য—আই ! ময় চিকুতা নাই ।

সুভদ্রা—হায়েঁ ! মোৰ চকু ফুতিল নে ? তোৰ
চকুত যদি বেটা হাবিনীয়ে মুতা নাই তেন্তে কচোন
সেইটো কিবৰ চিন ? দেখোভে নিমাতী—ও-খাৰৰ
ঘম ।

স্বৰ্ণ—তোৰ বোৱাৰী ভাল, মুখৰ ম'তেই নাই
অজলা ভোদা ! পথৰ পাখৰীহঁতে মোক হে দন্দুৰী
বোলে । কুকুৰৰ পো-জী-হঁতে মিছাতে চুকে-চুকে বহি
হোৱা দিয়ে । ককিলি, ভাদৈ, ঘিন, নদাই কাৰ মেখেলা
ভলত মূৰ সূমাই আছ ইঁক চাই যাহি চোন, কোন কেনে ।

সুভদ্রা—দূৰৈৰ পৰ্বত শূৱনী সিহতে ভাল বুলিবতো
এনেজনী, ছতাসিনী ধোৱাখুলি, শ'কচূৰ সাপিনী কাৰ
ঘৰলৈ আনিছে । ঘৰৰ লক্ষ্মী খেদালে, এইজনী
আহিবৰ দিনধৰি মোৰ ঘৰত নো কি নহৈছে ?
পাৰ দোজোৰৰ কনি ঘোলা পৰে; কুকুৰজনীৰ পোৱালি
এটা মৰে; আন কি বুঢ়ী ছাগলী জনীৰো সেই হেন
পোৱালিটো শিয়ালে নিলে । আহ-আই দন কৰিলে
ভোক গুচিব নে । ভাত দুটামান খাওঁগৈ-আহ ।

(স্বৰ্ণক লৈ যায়)

লাবন্য—(স্বগতঃ) তাহানিৰ সাধু কথাৰ শ'কিনীভেজা
ময়ে নে কি ? কপালৰ ঘাম ওবনীৰে মছি বন কৰিছো,
তথাপি ভাল মুখে নেমাতে । ময় আহিবৰ পৰা ঘৰতো
উৎপাত হানী বিধিনী হৈছে । হবলৈ বা আক কি বাকী
আছে ? তাক পৰম ঈশ্বৰে জানে । এতেকে শ্ৰুত
মোক মাৰি নিয়া—ঘৰ খনৰ সুখ হওক । অ'—তা-
মোল কাটিবলৈ আছেই, যাও ইয়াত সোমাই থাকি-
লে, আকৌ, গালি খাব লাগিব ।

মানিকীৰ প্ৰবেশ ।

মানিকী— বোঁ দেউ ! আইয়ে মাতিছে ।

লাবন্য—ব'ল, গৈছে । আইদেউৱে ভাত খাই-
ছেনে ?

মানিকী—খাই উঠিব এতিয়া ।

লাবন্য—তয় খালি নে ?

মানিকী—মোৰ দুসাজি পৰিল, দেউতা সকল
লগত ভাত, তাৰ আগেয়ে আঁ দেউৱে সৈতে জনপান ।

লাবন্য—মোলৈ বহুত ভাত ৰাঢ়ে অনাহকত পে-
লনি যায় । ভোক লাগিছে যদি ভাত দেগৈ; আ-
কৌ খাবি ।

(চুইবো আগা পিচাকৈ প্ৰস্থান)

চতুৰ্থ গৰ্ভাঙ্ক ।

ভাত খোৱা মজিয়া ।

[সুভদ্ৰা আৰু স্বৰ্ণই চৰিৱাত মুখ ধোৱে ।]

সুভদ্ৰা—স্বৰ্ণ ! চকুৰ পৰা ভাত মুলিৱালেও হব ।
তোৰ পাটৰ গাল, বোপাৰ পাটৰ সেই গাল মোৰ
পাটৰ এই গালকে ভবাওক হে । আজ্ঞাও সেই
ৰাতিটোৰ ৰাতিয়েই হব । নহলেও চকতো নাই ।

স্বৰ্ণ—অঁতিব ; ময় সোটাও, তুমি মুখোমোৱা ।

(সোটায়ে ৷)

সুভদ্রা—মানিকীক পাচ, পটেশ্বৰীক মাতি আনক ।

স্বৰ্ণ—নেলাগে মাতিব । খায় যদি খাওক হি ।

অ' সৌৱা—মানিকীবে সৈতে আহিছে ।

[মানিকী অক লাগুৰ প্ৰবেশ]

সুভদ্রা—(বোৱাৰীয়েকক চায়) কাঁহিতে মাৰৰ
মুৰ, বাতিত বাপেৰৰ লাওখোলা—দন হাই কৰি দাহ
মাৰ । খাবৰ সময়ত মাতিব নেলাগে বনৰ সময়ত
ঘৰ চাঙ্গত উঠ গৈ ?

স্বৰ্ণ—পৈ সুৱাগী মানুহৰ দস্তৰ্বেণ এনে । ভিতৰত
সোমায় ফোত লব, এবাৰ আঁসি চাব, এবাৰ মুৰ
আচুৰিব আকৌ লাহ আহিছে নে নাই ! তাকে চাব
তেহে যদি ভাল পায় ।

সুভদ্রা—ভাত চাঙ্গি ভৰাই যি কৰে কৰি
খাওকগৈ । আমাক কেলৈ লাগিছে লবাই লাই দিছে,
গুণেহে চল পাই চাপৰি বাইছে । নহলে মোৰ মূখে
মুখে কথা কবলৈ সাহ পায় ।

স্বৰ্ণ আহা বোঁ ! আমি ইয়াত থাকিলে আকৌ
দন লাগিব । আগৰে আতৰ হওঁ ।

সুভ—ভাতে আঁতে নাঁতে চাচোন । ময় ওৰে
ছিন ধুতি হই থাকিব মোৱাৰো ।

লাবন্য—আঁতিব ; বিধুতি হুওকগৈ ।

হুত্ৰা—উস ! তোমাৰ মাত সাৰভো দাম
আছেনে কি ?

বৰ্ণ—হেজাৰ টকা—আহ যাও

(হুইবো প্ৰস্থান)

লাবন্য—মানিকী ! পাট ললিনে ?

মানিকী—লৈছে বোঁ—সৰহকৈ নিদিব বৰ ভোক
নাই ।

লাবন্য—(কাঁহি খনৰ একাল ভাত বাটি দিয়ে)
বাকী কাল চৰিয়াত বাকে ।

মানিকী—কি কৰিলে, চৰিয়াত ভালে দেখোন ?

লাবন্য—খাবৰ মন বোৱা নাই ; আই বোপাইব
মুৰ বুলিলে দেখি বিক্ৰি না লাগিছে ।

মানিকী—আজ্ঞা দিয়ক ।

লাবন্য—নিছে (বাতিৰে বাকি দিয়ে)

মানিকী—গোটেই অকল মান—মাছ পাছলি একো
নাই ; শুকা পানী চোপা মাখোন ।

লাবন্য—যি আছিল, ভেনেই দিছো ।

মানিকী—বোঁ ! ময় এইগাল ভাত খাব নোৱাৰো,
আকৌ সনা পেটেকা—যিন লাগিছে । পেলাই দিও
গৈ । (লৈ লবমাৰে)

লাবন্য—যি কব, কব ।

সুভদ্রাৰ প্ৰাবণ !

সুভদ্রা—উশাহতে ভাত গিলিলিনে ? (চায়)
 অ' চৰিয়াত বাকিলি । হেঁয়েৰা, চাজ মুৰি ! তোৰ
 বাপেৰৰ ঘৰত গুটি গছি কেই জোৰ ভৰাল আছে—
 এই দৰে চৰিয়াই—চৰিয়াই চুৰনীত পেলাবলৈ !
 যদি খাবৰ মন নাছিল, আগয়ে নকলি কয়ি । চকৰ
 ভাত চকতে থাকিল হেতেন আমাৰ কিবা খাওতা
 নাষ্টিকিয়া হইছেনে !

লাবন্য—আই ! মোৰ খাবৰ মন আছিল । খালো
 হেঁৱন ।

সুভদ্রা—পাচে পাচে, বাপেৰ মৰা বাতৰি পালি
 কৰলা, নাই পৈষেৰে সৈতে শোৱনী ঘৰত চক জুৰিব
 খুঁচি !

লাবন্য - নহয় আই ! দেউতাৰ মুৰ বোলাত,
 খাবৰ মন নগল ।

সুভদ্রা—উস্ ! এতিয়াহে মৰিলেঁ—বৰ জগৰ
 লগালেঁ—উ ! মাত মাতি এইৰ আগত সাৰিব নো-
 ৱাৰি সচা । আহ ফালিব ঔ, এখন ঘৰ দুখন কৰি
 বগৈ । এই বান্দি ! মুৰ বোলা মাত্ৰকে জানো
 ভাত গাল মুৰ হল ।

লাবন্য—নহলেও,—বিক্ৰি না লাগিল আই !

সুভদ্রা—পথালী চকুৱা মনিষ্, বুজিলেই নীচ্ !

তহতৰ নিচিনা দেব দেবীৰ আওভাও বুজ নেপাও ।
কথা ক'লেই বিচ্ছিন্না লাগে,—এতিয়া কাৰ গাঁৰি
ডোখৰ খাই থাক থাক ।

লাবন্য—মোক একো নেলাগে । পদ্মজল অকন
দিয়ক (লবলৈ যায়) ।

সুভদ্রা—ভাত নোখোৱা মানুহক—কিহব পদ্মজল
লাগে [উচ্চাহ মাৰি গুচি যায়] ।

লাবন্য—পিয়াহ লাগিছে—পানী খানলৈ মূখ মূৰলি
কৰিব নোৱৰা হলো । বোঁয়ে কৈছে শান্তৰেবৰ
পদ্মজল নেলোৱাকৈ একো নেখাবি । খাণ্ডক নেখাও
চুয়াখো । অ' নহয়—ৰ'দ থাকোতে চুৰিয়া কেখন
মেলি আহো ।

[প্ৰস্থান] .

তৃতীয় অঙ্ক ।

১ম গৰ্ভাঙ্ক ।

পিতাম্বৰৰ তামুলি চৰা ।

লাবন্য লতা আৰু প্ৰেম লতা ।

প্ৰেম—আই অ' ! তোক পৰে শলগা শুনো ।
শাহুৱেৰ আৰু ননন্দৰ হতে ভাল নেপায় কিয় !

লাবন্য—বোঁ ! তোমাৰ আগত ভাল নেপায় বুলি
কোনে কলে !

প্ৰেম—মোৰ মূৰ খাঁতি । মোকো ভাবিব খোজ ।
সেই খন ঘৰহে তোৰ আপোন হল ; মাৰৰ আগতো
সুখ দুখৰ কথা নোকোৱা হ'লি ।

লাবন্য—নহয়, বোঁ ! ভাল পাব । এতিয়াও
ময় তেঁওলোকৰ ফুটত উঠিব পৰা নাই—তেঁওলোকৰ
আঙ-ভাঙ শিকি বন-বাৰিত সন্তোষ লগাব পৰা নাই !
সেই দেখি; খং বিষ কৰে, গালি শপনি পাৰে । যে-
তিয়া ভালকৈ ঘৰ খনৰ কাম চলাব পৰা হম তেতিয়া
আক কোনে বেয়া পাব ।

প্ৰেম—ভাল কৈছা মোৰ আই লাহৰি । তুমি
বাৰে শত্ৰুৰ লগতো মিলি খাব পাৰিবা । শাহ-শত্ৰু
পৰ নহয় তেঁওলোক আমাতকৈও আপোন, মিলিব পা-
ৰিলেই, হল । ময় তোক পোনতে চিনিব নোৱা-
ৰিলো । আগৰ বৰণ, ভেজ আৰু মুখত আগৰ নিচিনা
হাঁহি নাই । কিবা শকত ন'ৰিয়া পৰিছিলিনে কি ?

লাবন্য—নাই পৰা বোঁ ; পৰা হলে ভোমালোকে
বাতৰি নেপাই থাকানে ?

প্ৰেম—তেনেহলেনো কিয় এনে চিনিব নোৱাৰা-
হলি ।

লাবন্য—জানো কব নোৱাৰো ।

প্ৰেম—(অনপ পৰ ভাৰি) তেনেহলে শাহুয়াই
ঘৰ দুখ দিছে ।

লাবণ্য—জানো কি, দুখ সুখৰ কথা কৈছা মই তু
নেপাও । বন কৰো ভাস্ত খাও ইমানেই ।

প্ৰেম—ৰাতি পূয়া কিমান বেলিত উঠা ?

লাবণ্য—কাউৰী আহোতেই উঠি গা ধোও ।

প্ৰেম—তাৰ পাচত কি কৰা ?

লাবণ্য—বাহিবন, চোতাল-মাৰল সৰাঁ, গৌসাই
বন, শাক পাচলী কুটা, গা ধুবলৈ পানী দিয়া,
তামোল চালি কটা, ধানবনা আদি কিমান লেখ দিম ।

প্ৰেম—অকলে কৰিব লাগে নে ?

লাবণ্য—অকলে কৰি ফুৰোঁ কেতিয়াবা মানিকী
বোলা ছোৱালী জনীয়ে বাজ বন দুখন এখনত হাত
দিয়ে ।

প্ৰেম—ননন্দৰক নেমাত কিয়; তেওনো কি কৰে ?

লাবণ্য—মাতিবলৈ ভয় লাগে; মাতিলেই চিয়ৰ
বাখৰ কৰি দন লগায় ।

প্ৰেম—ৰাতি সোৱ কেতিয়া ?

লাবণ্য—ৰাতি দুপৰ মানত আজৰি হই শুবলৈ
ধাঁও । বন্ধা বঢ়া পলম কৰে গুণে ৰাতি হয় ।

প্ৰেম—অ' শুনিছেনে আঙলী জীয়েৰৰ কথা ।

সুখ দুখ তু নেপায় বদনাম নকয়, ইপিনে দেহৰ
অবস্থা হৈছে এইটো ।

পিতাম্বৰ—ছোৱালীয়ে কৰিব পাৰেমানে সহিব পাৰেমানে ভাল । কি কৰিবা আমাৰ কিবা উপায় আছে নে ? মোৰ জ্ঞানী ছোৱালা বনক বন নুবুলি কথাক কথা নুবুলি ভাল কৰিছে । (ভিতৰৰ পৰা ওলাই আহোতে)

প্ৰেম—ভাল কৰিছে ময়ো বুলিছো কিন্তু, এটা কথা, আগৰ লাবণ্য এতিয়া নাই আগৰ মুখ নাই, আগৰ তেজ মঙ্গু নাই চকুৰ গুৰি কলা পৰিল । বৰ নৰীয়াৰ পৰা উঠিলেও মানুহৰ এনে নহয় ।

পিতাম্বৰ—সিহঁতৰ যি ইচ্ছা তাকে কৰক । তুমি নপৰিবাও বুলিছানে কি ?

প্ৰেম—নহয়, আগৰ তেজ মঙ্গু চাপে মানে ৰাখিম বুলি ভাবিছো । ছোৱালীয়েও মন সুকলিকৈ দুদিন মান জুৰাওক ।

পিতা—বিভলে অনাইছো ; অতি টানে ১০ দিন, তাতকৈ বেটী কাৰলে হিতে বিপৰীত হব পাৰে ।

প্ৰেম—এৰা হওতে; এ' বোপা আহিব বুলিছিল নহয় ?

পিতা—কোন বোপা ?

প্ৰেম—জোৰু ই লৰা—

পিতা—অ' হয় । আক সাত দিনৰ মুৰত চৰ্কাৰী লেঠালৈ আহিব ।

প্ৰেম—বিয়নীলৈ ' তেঁওৰ আগতে কাৰো কৰি
পঠাম ।

পিতা—সেই কথাৰে গা-মুজুৰায় ; আজি কালি
হৈছে দেশ দস্তৰ—ছোৱালীৰ লগত ভালমান বস্তু দিব
লাগে, মিতিবলৈ ঘনাই টোপোলা বান্ধিব লাগে,
তেখে ছোৱালীক ভাল পায়, মৰম ব্যথা কৰে, আৰু
আমাৰ মূৰো টপা নহয় । তাকে কৰিব নোৱাৰিলে
আমাৰ চুলি সৰায় । ছোৱালীয়ে এহাতে চকুলো
টোকে এহাতে ভাত খায় । আমাৰ ফালেও সেই
কথা . নহলে মোৰ ছোৱালীয়ে কি বন নেজানে—বোৱা
কটা পাৰে, ভজা পোৰা পাৰে, বাজৰ কামতো পৈ-
নত । কপে গুণেনো কি নিন্দাবা,—মুখৰ মাত নাই,
দন কাক বোলে ভু নেপোয়,—লোকৰ দৰে উথৰা
প্ৰকৃতিৰো নহয় ।

প্ৰেম—আপুনি ভাল কথা কৈছে ?

পিতা—ময়জানো কেচুৱা লৰা—সিহতৰ ঘৰত সি-
বাৰ যাওতেই কোন কেনে তলা-নলা লৈ আহিলো,
মিতিৰে নুবুজে—কি কৰিম ? ময় জানো পৰা পক্ষত
ছোৱালীৰ লগত সবহকৈ নিদিও ?

লাবন্ত—ভাল কথা কৈছে দেউতা । মোক একো
দিব নেলাগে । যি দিছে সেইৰে সবহ ; কপালত
আছে হব, নহলে নাই ।

প্রেম—তোৰ যে দুখ হব লগা হ'ল ?

ল বন্ত -মোৰ চিবকাল দুখতে বা সুখতে যাবনে ?
ময় যদি কাকো বিহ নিবিকোঁ, তেনেহলে সুখ দিওতাই
অৱশ্যে মোলৈ নেপাহৰে । আৰু পবিত্ৰ ভাৱে পবিত্ৰ
কাম—গুৰু জনৰ সেৱা শুশ্ৰূষা কৰি মোৰ যি আনন্দ
ভাক আনে ক'ত পায় ?

পিতা—সজ্জ ! সজ্জ ! মোৰ আইনে কোন । মোৰ
সৰল আশীৰ্বদ আই তোৰ সুখ উভয়-নদী হব ।

লাবন্ত—মোৰ নিমিত্তে তোমালকৰ সেৱে বহুত ।

প্রেম—বুজিহেনে, টেপৰীক এদিন মতাই আনক
কিন্তু বোপা অহাৰ আগতে লাগে ।

পিতা—অহুদি কৰো বুলিছানে ?

প্রেম—এনেকথা কিব কয় ।

পিতা—বাৰু তেন্তে ।

প্রেম—বল আই আমি উঁতত লাগোঁগৈ ।

—:():—

২য় গৰ্ভাঙ্ক ।

পিতাম্বৰৰ চৰাৰ কুঠৰি ।

টেপৰি আৰু চন্দ্ৰ কমল ।

(চন্দ্ৰ কমল বিছনাত পৰি ধপাত খায়)

টেপৰীৰ প্ৰবেশ ।

টেপৰি—বোপা কাহানি আহিল ?

চন্দ্ৰ—আজি আহিলো । তুমি ইয়াতে থাকানে ?

টেপৰী—নেথাকো । মোৰ ঘৰ বেলেগ—তথাপি
দিনে ৰাতিয়ে ইয়াতে—থাকোহি ।

চন্দ্ৰ—কিয় আহিলা ?

টেপৰী—আপোনাক চিনি নেপাও বোলো দেখা
কৰি আহোঁগৈ । আৰু কথা এটা জনাব খুজিছো যদি
খং নকৰে কঁও ?

চন্দ্ৰ—কি কব খুজিছা কোৱাচোন ।

টেপৰী—মাকে আমাৰ আইদেউক আৰু দিন দি-
য়েক ৰাখিব খুজিছে ।

চন্দ্ৰ—ৰাখক মোড কোনো কথা নাই ।

টেপৰী—বোপা মই বুঢ়ি বেটীয়ে আৰু একেৰা
গোছাৰি কৰিলো হেতেন ?

চন্দ্ৰ—কৈ থাকা ।

হওঁতে আমি সাহ কৰা অগ্ৰায় যদি দোষ আৰু
নিজ গুণে ।

চন্দ্ৰ—বাক আগেয়ে কৈ বোৱা । পাচত যি হয়
হব ।

টেপৰী—আপুনি অনুগ্ৰহ কৰি ভিতৰুৱা কথা
লৈ কাণ নহলে আমাৰ আইদেউ বছেৰক জীয়াই
টান, মোৰ কথা মিছা সচা পতিয়াবৰ হলে আইদেউৰ
চেহেৰাতে আজি চিন পাব ।

চন্দ্ৰ—কিয়নো সেই দৰে কলা ?

টেপৰী—কিয় কলো বেটীক আৰু নুশুধিলেই ভাল । আপুনি নিচেই ন মানুহ ঘৰুৱা কথাৰ খাৰ খোৱা নাই । দিন দিয়েক চকু দিলে মোৰ কথাৰ মূল উঘালিব পাৰিব । ইহতে আমি ছোৱালী ভাল বুলি শলাগিব নেপায় ।

চন্দ্ৰ—আমাৰ ঘৰুৱা কথা তুমিনো কেনেকৈ জানিলা ?

টেপৰী—বেটীক সেইতে ক্ষেমিবলৈ কৈছিলো । চকু থকা মানুহে ছোৱালা দেখিলেই আপোনা সকলৰ ভিতৰ চিনিিলে । ভাল এতিয়া উঠো ।

(প্ৰস্থান)

চন্দ্ৰ—(স্বগত) ঘৰুৱা কথা যিবোৰ জানো তাতোকৈ বিশেষ কি আছে ? চেহেৰা দেখিলেই কিটো—ইহছে বুজিব পাৰিলে ? চেহেৰাৰ কিনো এনে সলনি হৈছে ? বুঢ়ীৰ কথা উৰাই পেলাব নোৱাৰি তদন্ত কৰা উচিত ।

(লাভন্তৰ প্ৰবেশ ।)

চন্দ্ৰ—কোন ।

লাভন্ত—জুমি চালে পূৰ্ণিমাৰ জোন, হাতত জলে কেচালোণ ।

চন্দ্ৰ—অ' কাব্য কাননৰ কবিতা দেবীনে ?

লাভন্ত—হয় জানিব কিন্তু, স্ত্ৰীৰ তাকুৰিটো আপোনাৰ চোলা জেপট থাকিল গুণে মালা গাথিব নোৱাৰিলো ।

চন্দ্ৰ—তুমি মোৰ শকুন্তলা বিছা ।

লাবণ্য—আপুনি মোৰ দুঃখন্ত, সুন্দৰ ।

চন্দ্ৰ—তুমি শকুন্তলা আৰু বিছাসুন্দৰ পঢ়িছা নে ?

লাবণ্য—আপোনাক কেলৈ ।

চন্দ্ৰ—খাৰ খাবলৈ ।

লাবণ্য—তেন্তে পঢ়িছো ।

চন্দ্ৰ—পঢ়িবলৈ কোনে শিকালে ।'

লাবণ্য—দেউতাই ।

চন্দ্ৰ—ভেনেহলে ময় ভাল ভাল কিতাপ অনাই
দিলো হে.তন, নো.কোবা কিয় ?

লাবণ্য—আপোনালোকৰ তাত পঢ়িবৰ মন নেযায় ।

চন্দ্ৰ—কিয় ?

লাবণ্য—জানো কব নোৱাৰো ।

চন্দ্ৰ—তেন্তে হযাতে কিছুদিন থাকা ।

লাবণ্য—সবহ দিন নেথাকো, আইয়ে খং কৰিব
তাতোকৈ আপুনি জানো ইয়াত থাকিব ।

চন্দ্ৰ—ময় থাকিম কিয় ?

. লাবণ্য—আপুনি নেথাকিলে মনেই ভাল নেলাগে
কিবা উৰঙ্গা ডবঙ্গা লাগে ।

চন্দ্ৰ—ভেনেহলে আমাৰ তাত ময় থাকিম নহয় ?

লাবণ্য—তাত হলে তাঁহিবৰ মাতিবৰ মন নেযায় ।

চন্দ্ৰ—ইয়াতো নেথাকা তাতো নপঢ়াগৈ কেনেকৈ ।

লাবন্য—সেই দেখি নেহাঁহিও থাকিব পাৰো ।

চন্দ্ৰ—তুমি মোক পৰ বুলি ভাবা আইহঁতে হুখ দিলেও মোৰ আগত নোকোৱা ।

লাবন্য—শ্ৰীবিষ্ণু কেতিয়াও পৰ নেভাৰো । হুখ বা সুখৰ কথা কাকো কবলৈ মোৰ মন নেযাই; কাৰণ আপোন ভালেই জগত ভাল ।

চন্দ্ৰ—তোমাৰ নীতিৰ ওচৰত ময়ো ঘাটিলো ।

লাবন্য—মই ঘটুৱা নাই, আচল সচা কথাহে কৈছো ।

চন্দ্ৰ—অবশ্যে হুঃখ দিয়ে, নহলে তুমি ইয়াত ইমান কালত, সাদৰী, শূৱনী—তাত কঠুৱা ঘেন, হাঁহি নাই মুখৰ মাত নাইকিয়া । তোমাৰ কথা চাই তোমাক বৰ টেঙ্গৰী, নহলে বৰ হোজা যেই সেই এটা বুলিব পাৰো ।

লাবন্য—যেই নোবোলক, মোৰ মনে ঘিটো ধৰে যেনেকুৱা ভাবে হিয়াত পিঁই পিঁৰাই আক তিবোতাৰ জ্ঞানৰে যিমান ঢুকি পাও তাকে কঁও ।

চন্দ্ৰ—সৰল মুখ চাই তোমাৰ কথা নপজিয়াই নোৱাৰো কিন্তু কাৰণ বিচাৰি নেপায় বিচুৰ্ত্তি খাও । ভাল মোক দুই ভৰি দুই নাও কৰি মাৰিছা ।

লাবন্য— চন্দ্ৰৰ মুখত চোপা মাৰি ধৰি)

সৰ্বনাশ, সৰ্বনাশ, ভাল কথা মুখত আনিছে । এনে কথা কৰ পায় নে ?

অসমীয়া দাঁতোন ।

১৮৯৯ চনত আবিষ্কাৰ ।

দাঁত ভালে বখা আৰু দাঁতলৰা, আলু কঁচা
ফলা, দাঁতবিষোয়া আৰু তেজ পুজ ওলোৱা
দাঁতৰ বেমাৰ আৰোগ্যকৰা দাঁতোন । যোৱা কি
এই দাঁতোনে বহুতক উপকাৰ কৰা প্ৰমান পোৱা

মূল্য এটেমাত ...

আধা দজন ... ২

দজন ... .

ঋতুকল্যান ।

মাইনী মানুহৰ মাহিলি ঋতু হোৱাৰ আও
ৰা ঋতুৰ সময়ত পেট কামুৰি যি ভয়ানক কঃ
কৰে এই ওষধেই তাক সম্পূৰ্ণ ৰূপে আৰোগ্য
মূল্য এটেমাত ১।০ ।

ঋতু প্ৰবৰ্ত্তন ।

মাহিলি ঋতু বন্ধ হৈ থাকিলে এই ঔষধ
পুনৰ ঋতুহয় । মূল্য এটেমাত ১।০ ।

টিকনা—

ক্ৰীনাৰাগণ বৰুৱা.

হোমীওপ্যাথি ডাক্তা

পোঃ অঃ ঞ-কচাৰি, শোণহাট